

Dezvoltare durabilă și ecoturism în Dobrogea

Viorel Ionașcu, Eugenia Iacovici

Ținutul dintre Dunăre și Mare, bine conturat din punct de vedere al așezării geografice, la întretăierea marilor drumuri maritime, fluviale și terestre, se întinde pe 15.553 km² și cuprinde din punct de vedere administrativ două județe: Tulcea (8.499 km²) și Constanța (7.054 km²). Dobrogea concentrează două zone naturale protejate de interes național din categoria rezervației ale biosferei, parcuri naționale sau naturale: *Rezervația Biosferei Delta Dunării* și *Parcul Național Munții Măcinului*. Din punct de vedere regional, sunt delimitate următoarele areale cu potențial turistic:

- Culmea Pricopanului, cu relief de tip Appalachian generat de străpungerea formațiunilor paleozoice de către intruziunile granitice, cu numeroși martori de eroziune ce ating altitudinea de 370 m în Vârful Sulucul Mare cu aspect ruiniform, care imprimă în peisaj o mare varietate de forme. Alte piscuri care oferă posibilitatea unui tur de orizont sunt: Văcăreni (168 m), Cheia (260 m), Vroju (335 m), Piatra Râioasă (346 m).

- Culmea Macinului, grupează cele mai înalte vârfuri din Munții Măcin, cu creste stâncoase și versanți abrupti, cu grohotișuri, acoperită cu păduri cu specii submediteraneene și cu silvostepă: Căpușa (433 m), Călcata (430 m), Țuțuiatul (467 m), Ioaneșul (442 m), Moroianu (434 m), Teica (402 m), Negoiu (403 m).

- Depresiunea Luncavița adăpostește *Rezervația Valea Fagilor*, oază de vegetație montană fiind o curiozitate pentru flora europeană, cu esențe mezofile de tip central-european. Aici întâlnim fagul european (*Fagus Sylvatica*) cu exemplare care ating 1 m grosime și 38 m înălțime, fagul tauric (*Fagus taurica*), fagul oriental (*Fagus orientalis*), carpenul (*Carpinus betulus*) și teiul argintiu (*Tilia tomentosa*).

- Delta fluvială, cu proporție ridicată a unităților mlăștinoase: Sireasa, Șontea-Furtuna, Grindul Stipoc, Pardina, Câmpul Chilieii, Roșca-Buhaiova, Complexul lacustru Matița-Merhei, ostroavele Babina, Tătaru și Cernovca, Obretin, Rusca-Bălteni, Complexul lacustru Gorgova-Isac, lunca Tulcea-Murighiol, unitatea Dranov-Dunăvăț. În acest compartiment se desfășoară trei rezervații naturale: *Roșca-Buhaiova* (9 625 ha), reunind biotopuri variate: mlaștini stuficole, ghioluri, plauri, fâșii de grinduri. Este locul de cuibărit pentru cea mai mare colonie de pelicani (*Pelecanus onocrotalus*) din Europa. Această rezervație a fost instituită în anul 1940 și trecută pe lista mondială a rezervațiilor biosferei în anul 1980; *Lacul Potcoava* (652 ha), la sud de brațul Sulina; *Lacul Nebunu* (115 ha) amplasat în apropierea canalului Șontea, ocrotește fauna piscicolă, păsările și mamiferele din regiune.

- Delta maritimă, cu largă extindere a suprafețelor de uscat consolidate: grindurile Letea, Caraorman, Ivancea-Cerba-Sărățuri, Meleaua Sfântu Gheorghe, Sacalin, Ceamurlia, complexul lacustru Roșu-Puiu-Lumina, Golful Musura. Acest compartiment cuprinde 7 arii protejate: *Pădurea Letea* (2 825 ha), dispusă sub forma unor fâșii pe dunele de nisip; *Pădurea Caraorman* (2 250 ha), pădure de tip hasmac degradată prin pășunat și exploatarea lemnului; *Lacul Răducu* (2 500 ha), în sudul grindului Letea, protejează fauna piscicolă, păsările și mamiferele; *Vătafu-Lunguleț* (1 625 ha), între brațul Sulina și complexul lacustru Roșu-Lumina, adăpostește colonii de stârci, egrete și cormorani mici; *Sacalin-Zătoane* (21 410 ha) este cea mai întinsă arie protejată a Deltei Dunării cuprinzând Insula Sacalin și regiunea de la sud de brațul Sfântu Gheorghe, cu lacurile Zătonul Mare și Zătonul Mic, la contactul deltei cu marea; *Lacul Belciug* (110 ha), format într-un meandru părăsit în sudul brațului Sfântu Gheorghe; *Arinișul Erenciuc* (50 ha), pe partea nordică a brațului Sfântu Gheorghe, o pădurice de arin negru pur (*Alnus glutinosa*).

- Depresiunea lacustră Razim-Sinoie cu lagunele Razim, Golovița, Zmeica, Sinoie, lacurile Babadag și Istria, grindurile Lupilor și Chituc, amenajările Agighiol-Sarinasuf, Sălcioara-Jurilovca, stufăriile Ceamurlia, Leahova-Periteașca, Insula Popina. Această unitate cuprinde un număr de 6 arii protejate: *Periteașca-Leahova* (4 125 ha), ocupă cordonul de nisip care închide lagunele Razim și Golovița, ocrotește o vegetație adaptată la salinitatea apei și o faună ornitologică foarte bogată (lopătari, egrete, pelicani, ciocîntors, dropie, spurcaci); *Grindul Chituc* (2 300 ha) include dune costiere tipice și habitate acvatice nederanjate de om, este o importantă zonă de pasaj și iernare pentru sute de mii de păsări; *Grindul Lupilor* (2 075 ha), între lacurile Golovița și Zmeica în nord și vest, și lacul Sinoie în sud, este un grind nisipos de tip marin-lagunar, constituit din formațiuni sedimentare (cordoane litorale nisipoase de origine mixtă lagunară și marină), de vârstă holocenă; *Istria-Sinoie* (400 ha), loc preferat de cuibărit pentru rațe, găște și călifarul alb; *Capul Doloșman* (125 ha), promontoriu stâncos între lacurile Razim și Golovița; *Insula Popina* (98 ha), situată în nordul lacului Razim. Insula are o înălțime de 48 m și este constituită din calcare mezozoice de culoare cenușiu închis, acoperite pe alocuri de loess.

- Unca Dunării între Isaccea și Tulcea. Aici se află *Rezervația naturală Lacul Rotund* (228 ha) cu o bogată ihtiofaună și numeroase păsări de baltă.

- Unca Dunării între Tulcea și Dunăvățul de Sus. *Rezervația naturală Sărățuri-Murighiol* (87 ha), situată în sudul brațului Sfântu Gheorghe, ocrotește un lac sărat de tip șot, loc de cuibărit pentru piciorong și ciocîntors.

- Platforma continentală până la adâncimea de 20 m. Cartea Roșie a Mării Negre cuprinde în prezent 254 de specii periclitare: 63 specii de plante, 1

specie de spongier, 1 specie de celenterat, 2 specii de viermi policheți, 7 specii de insecte, 46 specii de crustacee, 6 specii de moluște, 2 specii de echinoderme, 54 specii de pești, 66 specii de păsări, multe dintre ele prezente în Delta Dunării, 6 specii de mamifere.

Cele două județe din Dobrogea cuprind 50 de rezervații și monumente ale naturii (18 dintre ele incluse Rezervației Biosferei Delta Dunării) cu potențial divers:

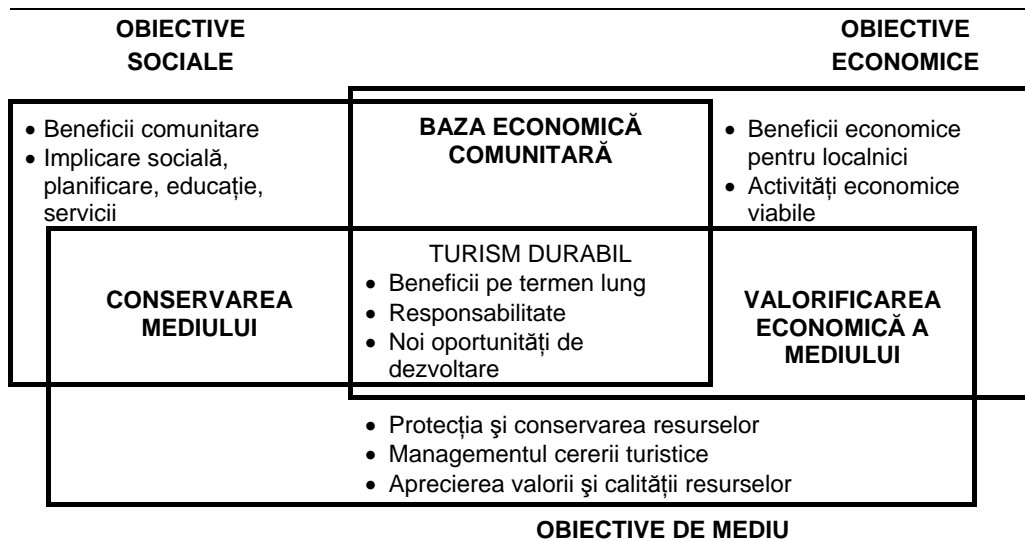
1. *Culmea Niculițelului*: Pădurea Niculițel (11 ha).
  2. *Dealurile Tulcei*: Rezervația geologică Agighiol (9,7 ha).
  3. *Culoarul depresionar Cerna-Nalbant*: Locul fosilifer Dealul Bujoarele (8 ha).
  4. *Podișul Babadagului*: Dealul Bujorului (50,8 ha); Rezervația de liliac Valea Oilor (0,35 ha); Rezervația de liliac Fântâna Mare (0,3 ha); Vârful Secarul (34,5 ha); Korum Tarla (2 ha).
  5. *Podișul Casimcei*: Peștera La Adam (5 ha); Peștera Gura Dobrogei (5 ha); Recifii jurasici Cheia (170 ha); Dealul Alah Bair (10 ha); Canaralele din Portul Hârșova (5,3 ha).
  6. *Podișul Medgidiei*: Reciful neojurassic Topalu (8 ha); Locul fosilifer Cernavodă (3 ha); Locul fosilifer Seimenii Mari (0,5 ha); Valul lui Traian (5 ha); Fântânița-Murfatlar (66,4 ha).
  7. *Podișul Negru Vodă*: Locul fosilifer Credința (6 ha); Pădurea Hagieni (392,9 ha); Pădurea Dumbrăveni (345,7 ha).
  8. *Podișul Oltinei*: Pereții calcaroși Petroșani (4,8 ha); Locul fosilifer Alimanu (15 ha); Pădurea Canaraua Fetii (168,3 ha); Pădurea Esehioi (26 ha).
  9. *Litoralul maritim sud-dorogean*: Acvatoriul litoral marin Vama Veche-2 Mai (5000 ha); Peștera Limanu (1 ha); Dunele marine de la Agigea (25 ha); Lacul Agigea (86,8 ha); Obanul Mare și Peștera Movile (12 ha).
  10. *Complexul lacustru Razim-Sinoie*: Corbu-Nunțași-Histria (1 610 ha).
- Primele inițiative notabile privind protecția mediului în România își au începutul la Cluj când Emil Racoviță formulează un concept de constituire a parcurilor naționale cu următoarele idei esențiale: extinderea conservării pe mari suprafețe ecologice, zonarea interioară, încadrarea parcurilor într-un sistem național, asigurarea unei reprezentativități maxim posibile a peisajului natural național, unic în Europa, gestionarea ecologică unitară și completă a teritoriului ca un autentic martor etalon. În anul 1923, Al. Borza a alcătuit o listă a suprafețelor de interes științific necesare pentru a fi ocrotite iar în anul 1928, la Congresul naturaliștilor din România, ținut la Cluj, în expunerea "Problema protecțiunii naturei în România" menționează trei rezervații și

parcuri naturale din Dobrogea: pădurea Letea, pădurea Niculițel și dunele maritime de la Agigea.

Desfășurarea unor activități recreative în aceste zone și vecinătatea lor ține de câteva condiții primordiale: utilizarea resurselor la un nivel minim fără să determine înlocuirea sau modificarea componentelor de bază, să nu fie produși poluanți, impact minim asupra biodiversității și ecosistemelor. Ecoturismul este un instrument important în conservarea naturii, educarea vizitatorilor și susținerea proiectelor de dezvoltare durabilă. Turismul durabil oferă posibilitatea gestionării tuturor resurselor astfel încât nevoile economice, sociale și estetice să poată fi satisfăcute menținând nealterate integritatea culturală, procesele ecologice esențiale, diversitatea biologică.

Modelul unui turism durabil propus de Sadler și Wight (SWARBROOKE, 1999), adaptat pentru Dobrogea de V. Ionașcu, se bazează pe nouă principii:

- să nu producă degradarea resurselor și să vizeze o zonă de mediu consacrată;
- să beneficieze de participări și experiențe edificatoare;
- să implice educarea tuturor părților – comunități locale, guvern, organizații neguvernamentale, industria și turiștii (înainte, în timpul și după călătorie);
- ar trebui să încurajeze toate părțile recunoscute de valoarea intrinsecă a resurselor;
- să implice acceptarea resurselor în propriile lor relații și înțelegerea limitelor care implică orientarea cererii;
- să promoveze înțelegerea și implicarea partenerilor interesați (guvernul, organizațiile neguvernamentale, industria, oameni de știință, localnici);
- să promoveze responsabilitățile etice și morale, comportament responsabil față de mediul natural și cultural de către toți factorii implicați;
- să furnizeze beneficii pe termen lung – pentru resurse, comunitatea locală și industrie (beneficiile pot fi de conservare, științifice, sociale, culturale sau economice);
- responsabilitate atât pentru mediul natural și cultural cât și pentru activitățile întreprinse.

Turismul durabil, în și în afara ariilor protejate presupune:

- cooperare strânsă cu autoritățile ariilor protejate;
- operatorii turistici și ghizii care lucrează în ariile protejate să aibă temeinice cunoștințe ecologice;
- contribuții practice și financiare ale operatorilor turistici pentru conservarea ariilor protejate;
- reguli pentru promovarea și marketingul vacanțelor în ariile protejate;
- linii directe pentru implicarea comunităților locale;
- standarde pentru proiectarea și operarea facilităților de turism durabil.

Măsurile de care beneficiază ariile protejate sunt:

- a) transformarea dezvoltării existente nondurabile în forme mai durabile;
- b) stabilirea standardelor durabile pentru noile dezvoltări, în special în mediile sensibile;
- c) desemnarea unor zone pentru diferite grade de turism bazate pe capacitatea portantă a ariilor protejate, incluzând sanctuare și locuri liniștite, ca și zone potrivite pentru diferite niveluri de folosință turistică și dezvoltare;
- d) reducerea poluării și descongestionarea traficului de vacanță;
- e) evitarea turismului și a recreerii excesive în ariile protejate;
- f) asigurarea ca din turism beneficiază și comunitățile locale;
- g) asigurarea de ajutoare și resurse pentru aplicarea din timp a planurilor;
- h) pregătirea managerilor ariilor protejate în turismul durabil (HORNACK, EAGRES, 1999).

Bibliografie

- ALBOTĂ, M., G., 1987, *Munții Măcin. Ghid turistic*, Colecția Munții noștri, Editura Sport-Turism, București
- BORZA, AL., 1924, *Protecțiunea naturii în România*, Buletinul de informații al Grădinii Botanice și al Muzeului Botanic, Universitatea din Cluj, **IV**, 1, Cluj-Napoca.
- BORZA, AL., 1929, *I Congres al Naturaliștilor din România*, Cluj, 1928, Dare de Seamă și Comunicări, Problema Protecțiunii Naturii în România, Editura Societății Naturaliștilor din România, Cluj.
- CIANGĂ, N., 2001, *România. Geografia turismului*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
- COCEAN, P., DEZSI, S., 2001, *Prospectare și geoinformare turistică*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca.
- DOUGLAS, N., DOUGLAS, N., DERRET, R., 2001, *Special interest tourism*, John Wiley & Sons Australia Ltd., Sydney.
- HORNACK, K.E., EAGRES, P.F.J., 1999, *Guidelines for Public Use Measurement and Reporting at Parks and Protected Areas*, First Edition, Published by IUCN, Gland, Switzerland and Cambridge UK; Parks Canada; Cooperative Research Centre for Sustainable Tourism in Australia.
- IONAȘCU, V., 2003, *Turismul în ariile naturale protejate din nordul Dobrogei*, Didactica geografiei, **2**, Editura Academic, Cluj-Napoca, <http://www.didacticageografiei.ro>.
- IONAȘCU, V. 2004, *Turismul în ariile protejate, Preocupări geografice*, Editura „Școala XXI”, Casa Corpului Didactic, Tulcea.
- PETRESCU, M., 1994, *Necesitatea protejării Munților Măcin ca zonă complementară Deltei Dunării în conservarea patrimoniului natural din nordul Dobrogei*, Analele Științifice ale Institutului Delta Dunării, Tulcea: 121-128.
- POPOVICI I., GRIGORE M., MARIN I., VELCEA I., 1984, *Podișul Dobrogei și Delta Dunării – natură, om, economie*, Editura Științifică și Enciclopedică, București.
- SWARBROOKE, J., 1999, *Sustainable tourism management*, CABI Publishing, London: 324.

Viorel Ionașcu,
 Universitatea „Babeș-Bolyai” Cluj-Napoca,
 Centrul de Geografie Regională,
 str. Horea nr. 7,
 e-mail: rvionascu@yahoo.com

Eugenia Iacovici
 Institutul Național de Cercetare
 Delta Dunării
 Str. Babadag nr. 165,
 820112, Tulcea, România
 Tel.: 0240-524546